

Kazachstan – monitor ekonomického vývoja **11/11/2019**

1. Aktuálny makroekonomický vývoj / očakávané trendy

Kazašská ekonomika si v priebehu roku 2019 udržuje pomerne vysoké tempo; **rast HDP za január-september 2019 dosiahol 4,3 %**, čo je rovnaká hodnota, ako v predchádzajúcom mesiaci. Najvyšší rast zaznamenalo **stavebníctvo (13,5 %) a obchod (7,6 %)**, priaznivú dynamiku si udržala aj doprava (5,5%) a priemysel (3,3 %). Investície do základného kapitálu firiem sa v uvedenom období zvýšili o 9,7 % oproti hodnote 10,7 % za 1-8/2019. **Ročná miera inflácie** koncom septembra 2019 bola **3,3 %**, medziročná 5,3 %. Priemerná **nominálna mesačná mzda** za január-august 2019 dosiahla **179,9 tis. KZT (419 EUR)** a v porovnaní s rovnakým obdobím predchádzajúceho roka sa zvýšila o 13,5 %.

Centrálne banky na svojom zasadnutí 28.10. rozhodla **zachovať základnú úrokovú sadzbu na úrovni 9,25 % p.a.** s koridorom +/- 1,0 %. Banka očakáva, že **inflácia koncom r. 2019 dosiahne 5,7-5,8 %**, čo je v rámci plánovaného cieľového rozmedzia 4-6 %. Výhľad inflácie na rok 2020 ostáva nezmenený a predstavuje 4-6 % nezávisle od narastajúcich inflačných tlakov, spojených s dynamikou rastu cien regulovaných služieb a niektorých druhov spotrebných tovarov. **Vonkajšie riziká ostávajú stabilizované**, svetové ceny ropy sa od začiatku r. 2019 udržiavajú v priemere na 64 USD za barel, čo je pre kazašskú ekonomiku pomerne výhodné, nakoľko svoje tohtoročné makroekonomické prognózy zakladala na očakávanej nižšej cene ropy (55 USD za barel).

Dolná komora parlamentu, Mažilis, na svojom zasadnutí 23.10. schválila návrh **zákona o republikovom rozpočte na roky 2020-2022**. Príjmy v r. 2020 by mali dosiahnuť 11,3 bil. KZT (26,3 mld. EUR), výdavky 12,6 bil. KZT (29,4 mld. EUR) a rozpočtový deficit 1,3 bil. KZT (3,1 mld. EUR). V štruktúre výdavkov na rok 2020 je **na sociálny blok vydelných 6 bil. KZT (14 mld. EUR)**, čo predstavuje **46,4 % plánovaných výdavkov** na uvedené obdobie. Do r. 2022 by sa tento podiel mal zvýšiť na 53,8 %. Výdavky na zabezpečenie zdravotného systému v r. 2020 dosiahnu 1,5 bil. KZT (3,5 mld. EUR), čo v porovnaní s r. 2019 predstavuje nárast o 299 mld. KZT. Rast výdavkov na zdravotníctvo v r. 2020 je spojený s prechodom na povinné zdravotné poistenie všetkých občanov a s rastom miezd zdravotníckeho personálu v prvotnej zdravotnej starostlivosti. **Výdavky na rozvoj reálneho sektoru ekonomiky v r. 2020 budú predstavovať 2 bil. KZT (4,7 mld. EUR)**; na 3 nasledujúce roky to bude 4,7 bil. KZT (11 mld. EUR). Rozvoj agrárneho sektora na budúci rok by malo podporiť 355,2 mld. KZT (0,8 mld. EUR), za 3 roky 1,0 bil. KZT (2,3 mld. EUR). Program bytovej výstavby „Nurly žer“ dostane 254 mld. KZT (0,6 mld. EUR), spolu 368 mld. KZT (0,9 mld. EUR) počas nasledujúcich 3 rokov. Výdavky na rozvoj dopravnej infraštruktúry získajú 545 mld. KZT (1,3 mld. EUR) v r. 2020 a 1,4 bil. KZT (3,3 mld. EUR) počas 3 nasledujúcich rokov.

Aktuálny stav plnenia **programu podpory zamestnanosti „Enbek“ na r. 2017-2021** a plány na nasledujúce obdobie boli prerokované na zasadnutí vlády 29.10. **Za obdobie 2017-2019 bolo vytvorených viac ako 1 mil. nových pracovných miest**, z čoho 736 tis. predstavovali miesta na stály pracovný pomer a 44 % pripadlo na vidiecke oblasti. Najviac nových pracovných pozícií bolo vytvorených v Turkestanskej a Almatinskej oblasti a v meste Almaty.

Plán na r. 2019 predstavuje 373 tis. nových miest, doposiaľ ich bolo vytvorených 332 tisíc. Za obdobie 2019-2025 by malo byť vytvorených až 2,6 mil. nových pracovných miest, z čoho 2 mil. pozícií bude obsadených presunom zamestnancov z iných odvetví (dôsledok digitalizácie, automatizácie a reštrukturalizácie ekonomiky). Čistý prírastok pracovnej sily bude predstavovať 600 tis. osôb. Počet zamestnaných osôb by sa takto mal zvýšiť zo súčasných 8,7 mil. na 9,3 mil. v r. 2025.

2. Podnikateľské prostredie / rozvoj podnikania/ aktivity firiem

Zvýšenie ratingu Doing Business 2020

Kazachstan postupne zlepšuje svoje pozície v rebríčku Svetovej banky Doing Business 2020 a po 36. a 28. mieste v predchádzajúcich dvoch rokoch sa v jej najnovšom hodnotení z konca októbra 2019 posunul ešte o 3 priečky vyššie na **25. miesto**, keď zo 100 možných získal 79,6 bodov. **Expertí ocnili, že Kazachstan zjednodušil proces zakladania podnikov** (22. miesto) tým, že registrácia firiem na DPH sa uskutočňuje už v čase ich zakladania. Rovnako **došlo k zjednodušeniu získavania stavebných povolení** (37. miesto) vďaka sprehľadneniu pravidiel expertného posúdenia projektu a tiež kvôli zlepšeniu procedúr týkajúcich sa zásobovania vodou. Pozitívne bolo hodnotené tiež **zlepšenie prístupu k úverom** tým, že Kazachstan automaticky rozšíril možnosť získania zabezpečeného úveru aj na aktíva, získané použitím pôvodných aktív, na príjmy z týchto aktív a na aktíva ich nahrádzajúce. Kazachstan taktiež poskytol zabezpečeným veriteľom absolútnu prioritu na získavanie výplát v procese bankrotu dlžníka a zlepšil prístup k úverovým informáciám prostredníctvom údajov od maloobchodníkov. Došlo tiež k zníženiu poplatkov za registráciu majetku. Na druhej strane sa však **proces registrácie majetku skomplikoval**, nakoľko sa teraz vyžaduje dodatočné potvrdenie o zaplatení daní. Rovnako sa **skomplikovalo riešenie problému platobnej neschopnosti** tým, že bola zavedená požiadavka, aby všetci veritelia hlasovali za plán rehabilitácie bez ohľadu na to, aký má vplyv na ich záujmy.

Investície Nordic Investment Bank (NIB)

Horná komora parlamentu, Senát, schválila 16.10. **Rámcovú dohodu medzi Kazachstanom a bankou NIB**, podpísanej pred rokom (Helsinki, 16.10.2018). Dohoda umožní banke začať svoju činnosť v Kazachstane sa účelom financovania investičných projektov. Medzi hlavné sektory, do ktorých má banka záujem vstúpiť, patrí energetika, zelená ekonomika, telekomunikácie, doprava, rôzne odvetvia priemyselnej výroby, poľnohospodárstvo, zdravotníctvo s dôrazom hlavne na malé a stredné podnikateľské subjekty. Celkové úverové portfólio banky NIB v r. 2018 predstavovalo 19,1 mld. EUR a o Kazachstan prejavila záujem v súlade so stratégiou investovať 20 % svojho portfólia v krajinách, ktoré nie sú jej členmi.

Rozvoj infraštruktúry

Vláda na svojom zasadnutí 22.10. prehodnotila realizáciu **štátneho programu rozvoja infraštruktúry na roky 2015-2019 a jeho nový návrh na roky 2020-2025**. Za ostatných 5 rokov bolo do rozvoja dopravnej infraštruktúry investovaných 5,8 bil. KZT (13,5 mld. EUR), z čoho 2,5 bil. KZT (5,8 mld. EUR) alebo 43 % predstavovali prostriedky zo štátneho rozpočtu a 3,3 bil. KZT (67 %) pripadlo na projekty s podielom súkromného sektora (išlo hlavne o verejno-súkromné partnerstvá/PPP). Podiel dopravy na HDP sa mierne zvýšil zo 7,9 % v r. 2014 na 8,2 % v r. 2018 a očakávaných 8,3 % za r. 2019. Vytvorených bolo viac ako 400 tis. pracovných miest. Produktivita práce na 1 zamestnanca sa zvýšila z 5,1 mil. KZT (11,9 tis. EUR) na 8,7 mil. KZT (20,3 tis. EUR), t.j. o 70 %.

V oblasti dopravy sa najviac investovalo do rozvoja cestnej a železničnej siete – po 37 % a 40 % z celkového objemu disponibilných prostriedkov. Vybudovaných a zrekonštruovaných bolo 3 tis. km ciest republikového významu (3,8 tis. km je naplánovaných na roky 2020-21), 1,4 tis. km nových železničných tratí. Do rehabilitácie 15 tis. km okresných a oblastných ciest bolo investovaných 590 mld. KZT (1,4 mld. EUR). V krajine je 682 km platených diaľničných úsekov (v priemere sa platí 200 KZT za 200 km diaľnice): Nur-Sultan – Šučinsk (211 km), Nur-Sultan – Temirtau (134 km), Almaty – Chorgos (295 km) a Almaty – Kapšagaj (42 km). **Za uvedené obdobie došlo k takmer 3-násobnému rastu kontajnerovej železničnej dopravy z 271 tis. na 825 tis. kontajnerov (rok 2018).** V leteckej preprave boli za r. 2014-2019 modernizované pristávacie plochy v 6 mestách a v súčasnosti má Kazachstan v prevádzke 99 medzinárodných letov do 26 krajín. Za ostatné 3 roky bolo otvorených 19 nových letov, na r. 2020 je naplánované spustenie pravidelného spojenia so Šanghajom a Singapurom, v r. 2021 s New-Yorkom. Podporený bol aj rozvoj námornej prepravy, kde investície do Aktauského prepravného uzla (prístavy Aktau a Kuryk) na brehu Kaspického mora umožnili zvýšiť jeho kapacitu zo 17 mil. ton tovaru na 27 mil. ton. Podiel nákladnej prepravy cez Kaspické more sa zvýšil z 21 % na 30 %.

Návrh štátneho programu rozvoja infraštruktúry na roky 2020-2025 (Nurly Žol 2) by mal umožniť vytvorenie 551 tis. nových pracovných miest, z čoho však väčšina (502 tis.) bude iba dočasných. Produktivita práce na 1 zamestnanca by sa mala zvýšiť z 8,7 mil. KZT (20,3 tis. EUR) na 10,4 mil. KZT (24,2 tis. EUR) v r. 2025, príjmy z dopravy porastú o 75 % z 2,4 na 4,2 mld. USD. **V cestnej infraštruktúre bude do r. 2025 opravených a zrekonštruovaných 11 tis. km ciest republikového významu a 27 tis. km oblastných a okresných ciest.** V železničnej preprave bude modernizovaný úsek Dostyk-Mojnty a elektrifikovaný úsek Mojnty-Aktogaj. Plánuje sa tiež s výstavbou 16 malých letísk. Vláda vydelí 657 mld. KZT (1,5 mld. EUR) na nákup 600 vagónov na osobnú prepravu a 144 lokomotív.

Rozvoj verejno-súkromného partnerstva (PPP)

Otázky rozvoja PPP projektov boli taktiež predmetom zasadnutia vlády 22.10. Podľa vyjadrenia ministra národného hospodárstva R. Dalenova **bolo k 01.10.2019 evidovaných 1 253 PPP projektov v celkovej sume 3,5 bil. KZT (8,2 mld. EUR)**, z čoho bolo uzatvorených 615 dohôd za 1,6 bil. KZT (3,7 mld. EUR). Najviac projektov pripadá na oblasť vzdelávania, zdravotníctva, kultúry a športu, energetiky, bytového a komunálneho hospodárstva. Z pohľadu celkového objemu finančných zdrojov sú najzaujímavejšími sektory dopravy a infraštruktúry, energetiky, bytového a komunálneho hospodárstva. **Podstatne menej projektov sa však nachádza v štádiu realizácie – je ich 68 v hodnote 1 091 mld. KZT.** Projektov regionálneho významu je 65 (365 mld. KZT) a na celorepublikovej úrovni sú riešené 3 projekty za 725,9 mld. KZT – ide o veľký Almatinský kruhový objazd (tzv. BAKAD), zabezpečenie vidieckych oblastí vysokorýchlostným internetom, systém zberu údajov o leteckých pasažieroch.

Podpora PPP projektov je realizovaná prostredníctvom **Kazašského PPP centra** (<https://kzppp.kz/>), v rámci ktorého bolo vytvorené **jednotné miesto kontaktu s investormi**, poskytovanie poradensko-informačných služieb a taktiež výklad právnych noriem v oblasti verejno-súkromného partnerstva. Záujemcom sú poskytované informácie o každom projekte, či už plánovanom alebo realizovanom. S cieľom ďalšieho zdokonalenia celého systému **budú postupne všetky procedúry prevedené na elektronický formát.** Plne digitalizovaný bude proces plánovania, výberového konania, uzatvorenia kontraktov, registrácia a plnenie PPP zmlúv. Tieto činnosti budú zároveň integrované v vládnom portáli verejného obstarávania.

Investície do PPP projektov v oblasti zdravotníctva za ostatné 3 roky neboli vysoké (58,9 mld. KZT/137 mil. EUR na 127 projektov), o to odvážnejšie sú plány do r. 2024, kde je naplánovaná výstavba 16 veľkých nemocníc za 838,5 mld. KZT/1,9 mld. EUR (7 projektov je už rozpracovaných).

Podpora domáceho automobilového priemyslu

Národná banka Kazachstanu oznámila 23.10., že vyčlenila **20 mld. KZT** (46,6 mil. EUR) na podporu domáceho automobilového priemyslu. Prvá tranža vo výške 14,5 mld. KZT už bola poskytnutá komerčným bankám (Halyk Bank, Sberbank, Bank VTB) a umožní im poskytovať **úvery na nákup automobilov domácej produkcie s úrokom 4,00 % p.a. na 7 rokov** (max. do 15 mil. KZT/35 tis. EUR). Zvyšných 5,5 mld. KZT bude poskytnutých do konca tohto roka. Projekt by mal podporiť **nákup viac ako 2,8 tis. vozidiel** vyrobených/zmontovaných v Kazachstane, čo predstavuje približne 9 % ročnej produkcie osobných automobilov (v r. 2018 bolo v Kazachstane vyrobených 32,3 tis. vozidiel). Program poskytovania lacných úverov na nákup nových automobilov vyrobených v Kazachstane bol spustený ešte v r. 2015 a odvtedy bolo poskytnutých 15,9 tis. úverov na nákup vozidiel v celkovej hodnote 71,7 mld. KZT (167 mil. EUR). Medzi značky, ktoré bude možné zakúpiť, patrí KIA, Škoda, Chevrolet, Hyundai, Lada, UAZ, JAC, Peugeot a Ravon.

Holding Kazagro generuje iba straty

Štátny poľnohospodársky holding Kazagro, ktorý kontroluje prakticky všetky finančné toky v agrosektore, je dlhodobo známy svojím neprehľadným a stratovým hospodárením. V súčasnosti v jeho portfóliu je okolo 700 investičných projektov v hodnote 50,8 mld. KZT (118 mil. EUR), ktoré sú po dobe splatnosti. **Jeho kumulovaná strata koncom r. 2018 dosiahla 400 mld. KZT (0,9 mld. EUR)**. Predseda dolnej komory parlamentu N. Nigmatulin podrobil 23.10. vedenie holdingu vážnej kritike, keď vyhlásil, že **táto štátna firma má záhadnú štruktúru, čosi ako Bermudský trojuholník, do ktorého sa vlievajú miliardy zo štátneho rozpočtu a bez výsledkov miznú cez firmy, generujúce iba straty, čo je neprípustné**. Nigmatulin pripomenul, že na tento vážny problém poukazujú sami poľnohospodári a bude nevyhnutné kardinálne zmeniť celý systém. (Poznámka: podobné vyhlásenia najvyšších politických predstaviteľov Kazachstanu sú skutočne zriedkavé. Spravidla sa vyzdvihujú iba úspechy, o chybách štátnych firiem sa veľa nehovorí.)

3. Energetika / nerastné suroviny / obnoviteľné zdroje energie

Odchod veľkých investorov z energetických projektov

Vedenie štátnej energetickej spoločnosti KazMunajGas informovalo 21.10., že spoločnosť **Royal Dutch Shell**, ktorá kontrolovala 55 % akcií offshorového ložiska **Chazar**, končí svoju účasť v tomto projekte aj napriek tomu, že **do prieskumu ťažby ropy a seizmických analýz už investovala viac ako 900 mil. USD**. Dôvodom je **nízka rentabilnosť projektov a vysoké kapitálové výdavky na geologický prieskum**. Nálezisko Chazar (po rusky Xazap) sa nachádza v severnej časti Kaspického mora v blízkosti náleziska Kašagan. Odhaduje sa, že sa tu nachádzajú zásoby 40 mil. ton ropy a 10 mld. m³ zemného plynu. Jeho akcionármi okrem Royal Dutch Shell sú KazMunajGas (25 % akcií) a Oman Oil (20 %).

Druhým zrušeným projektom je **nálezisko Kalamkas-more (po rusky Каламкас-море)**, ktorý kontroluje medzinárodné konzorcium **North Caspian Operating Company (NCOC)**. Jeho hlavnými akcionármi sú firmy KazMunajGas (kontroluje 16,88 % akcií), Shell, ExxonMobil, Total, ENI (po 16,81 %), CNPC (8,33 %) a Inpex (7,56 %). Zásoby tohto ložiska, ktoré sa nachádza na severe Kaspického mora 150 km od polostrova Buzači, sa

odhadujú na 159 mil. ton ropy a geologický prieskum tu začal ešte v roku 2002. Ťažobné práva na využitie obidvoch nálezísk ropy budú vrátené do rúk štátu, ktorý už avizoval, že bude hľadať nových partnerov na dokončenie projektov. **Doposiaľ investované prostriedky však zahraničným firmám nebudú vrátené.** Realnosť týchto snáh pri tak zvučných menách odchádzajúcich investorov je však viac ako otázna.

Výroba elektrickej energie z OZE rastie

Minister energetiky K. Bozumbajev na zasadnutí vlády 29.10. predstavil aktuálny stav využitia obnoviteľných zdrojov energie (OZE) v Kazachstane. **V prevádzke je 83 zariadení s kapacitou 936,8 MW**, pričom iba v priebehu tohto roka bolo ukončených 15 projektov s kapacitou 405,2 MW. Do konca roku 2019 budú uvedené do prevádzky ešte 4 objekty (104,8 MW), čo v porovnaní s predchádzajúcim rokom umožní **zdvojnásobiť výrobnú kapacitu zariadení využívajúcich OZE na 1 042 MW (oproti 531,6 MW koncom r. 2018)** a vyrobiť 2,4 mld. KWh elektrickej energie. Z teritoriálneho hľadiska sú najaktívnejšími Almatinská, Žambylská a Východokazašská oblasť. Plány do r. 2025 sú pritom skutočne odvážne – celková inštalovaná kapacita OZE zariadení by sa mala zvýšiť až trojnásobne na viac ako 3 000 MW. **V r. 2020 by to malo byť 1 610 MW (108 objektov OZE)**, čo v porovnaní s očakávanou situáciou koncom r. 2019 bude predstavovať nárast o 60 %.

Kazachstan ratifikoval v novembri 2016 Parížsku dohodu o klimatických zmenách a dobrovoľne sa zaviazal znížiť emisie skleníkových plynov do r. 2030 o 15 % oproti úrovni v roku 1990 (15 mil. ton). **Podiel OZE na výrobe elektrickej energie by sa mal zvýšiť zo súčasných 2,2 %** (údaje za 1-9/2019 – 1,65 mld. KWh pri medziročnom náraste o 65 %; plán na celý r. 2019 predstavuje 2,4 mld. KWh) **na 3 % v r. 2020, 6 % v r. 2025 a 10 % v r. cieľovom roku 2030.** Ďalší rast až na 50 % sa očakáva do r. 2050. Hlavným nástrojom podpory využívania obnoviteľných zdrojov je garantované pripojenie príslušného objektu k elektrickej distribučnej sieti a garantovaný nákup energie do producentov s 15-ročnými odberovými zmluvami a cenami kótovanými na základe výsledkov predchádzajúcej elektronickej aukcie. Tarify sa zároveň každoročne indexujú na základe vývoja miery inflácie a výmenného kurzu USD voči národnej mene KZT. Producenti elektrickej energie z OZE neplatia distribučným spoločnostiam za prenos elektrickej energie.

Dodávky nízko obohateného uránu do banky IAEA v Kazachstane

16.10. sa konala slávnostná **ceremonia dodávky prvej časti nízko obohateného uránu** do Banky nízko obohateného uránu Medzinárodnej agentúry pre atómovú energiu IAEA, ktorá sa nachádza v priestoroch Ul'binského metalurgického kombinátu v meste Ust'-Kamenogorsk na východe Kazachstanu. **Celkovo sa v banke bude skladovať 90 ton hexafluoridu uránu, vhodného na výrobu paliva pre štandardný ľahkovodný jadrový reaktor.** Táto rezerva uránu, nepredstavuje rádioaktívny jadrový odpad, nemá negatívny vplyv na obyvateľstvo alebo životné prostredie a je určený pre prípady, keď by členské štáty IAEA mali pozastavené štandardné dodávky paliva z politických dôvodov. Otvorenie Banky nízko obohateného uránu IAEA považuje Kazachstan za svoj dôležitý príspevok v oblasti posilňovania medzinárodnej bezpečnosti a režimu nešírenia jadrových zbraní. **Materiál do banky dodala kazašská spoločnosť Kazatomprom a francúzska Orano Cycle.**

4. Doprava / prepravné koridory

Nová kontajnerová trasa Čína – Česká republika

Vedenie národnej železničnej spoločnosti KTŽ informovalo 21.10. o novej trase, realizovanej v rámci Čínou propagovaných projektov obnovenej Hodvábnej cesty a OBOR (One Belt One

Road), ktorým svoju podporu vyjadrila aj SR. Na základe dohody, dosiahnutej s vedením samosprávy čínskej provincie Šen-si, bol cez územie Kazachstanu (hraničný prechod Altynkol') spustený **pravidelný kontajnerový vlakový spoj na trase Si-an** (provincia Šen-si, Čína) – Kazachstan (Aktau) – Azerbajdžan (Baku) – Gruzínsko – Turecko (Istanbul/Chalkali) – **Česká republika (Praha)**. Trasa meria 8,5 tis. km a vlak pozostávajúci zo 42 kontajnerov s čínskou elektronikou dosiahol svoj cieľ za 20 dní (72 hodín na území Kazachstanu).

Na uvedenej trase (okrem toho, že jej cieľovou destináciou je Česká republika) je zaujímavé aj to, že využíva tranzitný potenciál Kazachstanu do Európy nie suchozemskou trasou cez územie Ruskej federácie, ale **využíva aj námornú prepravu – Transkaspickú medzinárodnú prepravnú trasu TKTM** (<https://middlecorridor.com/ru>). Kazachstan si veľa sľubuje od rozvoja tejto, zatiaľ menej využíwanej prepravnej trasy medzi Európou a Čínou. Nedávno tiež uviedol do prevádzky **denné kontajnerové lodné spojenie medzi kazašským prístavom Aktau a azerbajdžanským Baku**, ktoré umožňuje rýchlu prepravu tovarov do Gruzínska, Turecka a do prístavov na brehu Čierneho a Stredozemného mora.

5. Medzinárodné hospodárske vzťahy / regionálna integrácia / SNŠ / EEÚ

Spolupráca krajín SNŠ

Kazašský premiér A. Mamin sa 26.10. zúčastnil v Moskve na **zasadnutí Rady hláv vlád krajín Spoločenstva nezávislých štátov/SNŠ** (druhý najdôležitejší orgán Spoločenstva po Rade hláv štátov SNŠ). Vo svojom vystúpení na stretnutí poukázal na nevyhnutnosť ďalšieho posilňovania obchodnej spolupráce, hľadania „nových rastových bodov“ a vypracovania proaktívnej pozície pri riešení otázok získavania investičného kapitálu v rámci Spoločenstva. Navrhol vypracovať spoločný materiál – **Investičnú stratégiu SNŠ na nasledujúce 3 roky**, využiť pritom možnosti Medzinárodného finančného centra Astana AIFC (<https://aifc.kz/ru>) za účelom výmeny skúseností a aktivizácie práce zameranej na vzájomné poskytovanie finančných služieb. Zdôraznil tiež **potrebu urýchliť prípravu návrhu Dohody o voľnom obchode so službami v rámci SNŠ** a navrhol vypracovať nový program rozvoja priemyselnej spolupráce krajín SNŠ do roku 2025. Medzi hlavné dokumenty, ktoré boli prijaté na zasadnutí Rady, možno označiť **Koncepciu spolupráce členských krajín SNŠ v oblasti digitálneho rozvoja spoločnosti a plán prioritných opatrení na jej realizáciu**, Stratégiu zabezpečenia informačnej bezpečnosti členských krajín SNŠ. Predsedníctvo v Rade prevzal Uzbekistan, jej nasledujúce zasadnutie je naplánované na máj 2020 v Taškente.

Zasadnutie Eurázijskej medzivládnej rady

Premiér Mamin sa počas svojej návštevy Moskvy zúčastnil aj na **zasadnutí Eurázijskej medzivládnej rady (25.10.)**. Za prioritnú úlohu v oblasti rozvoja vzájomného obchodu označil komplexné odstránenie administratívnych bariér na vnútornom trhu Eurázijskej ekonomickej únie (EEÚ). **Kriticky sa vyjadril na adresu súčasného programu odstraňovania bariér**, ktorý neumožňuje zabezpečiť transparentnosť a efektívnosť prijímaných riešení. Kazašská strana na stretnutí predložila svoje návrhy a doplnenia do aktuálneho programu odstraňovania bariér, ktoré by mali umožniť regulovať rozhodovací proces a skrátiť čas na posudzovanie žiadostí. Vyzvala tiež na to, aby krajiny EEÚ venovali mimoriadnu pozornosť rozvoju **elektronického obchodovania a podpore vývozu tovarov a služieb do tretích krajín** v rámci rozpracovanej cestovnej mapy na vytvorenie podmienok pre rozvoj elektronického obchodovania v rámci EEÚ. Krajiny EEÚ budú nevyhnutne musieť spojiť svoje sily v prípade podpory exportu svojej poľnohospodárskej produkcie na trhy 3. krajín. Kazachstan v tejto súvislosti navrhol, aby Eurázijská ekonomická komisia vypracovala analýzu možností prístupu poľnohospodárskej produkcie EEÚ na zahraničné

trhy, zadefinovala zoznam konkurencieschopných tovarov a predložila konkrétne opatrenia na podporu rastu vývozu. Navrhuje tiež vypracovať a realizovať spoločný **plán postupného rušenia roamingu mobilných operátorov v rámci EEÚ podľa vzoru EÚ**.

Nové obchodné dohody EEÚ

Srbsko:

Súčasťou zasadnutia Eurázijskej medzivládnej rady bol aj podpis **dohody o voľnom obchode medzi krajinami EEÚ a Srbskom**. Pre Kazachstan to nie je nová vec, nakoľko už v minulosti, podobne ako Rusko a Bielorusko, uzatvoril so Srbskom bilaterálnu dohodu o voľnom obchode so Srbskom. Nový dokument bude takto prínosom hlavne pre ostatných členov EEÚ, Kirgizskú republiku a Arménsko.

Čína:

Zhodou okolností v rovnaký deň (25.10.2019) nadobudla účinnosť aj **Dohoda o obchodno-ekonomickej spolupráci medzi EEÚ a Čínou**, ktorá bola podpísaná v Kazachstane minulý rok (17.05.2018) počas Astanského ekonomického fóra. Dohoda pokrýva široké spektrum oblastí – hlavne colnú spoluprácu, technické bariéry obchodu, sanitárne a fytosanitárne opatrenia, nástroje na ochranu obchodu, otázky elektronického obchodovania a ochrany duševného vlastníctva. **Dohoda nie je preferenčná, t.j. nezahŕňa znižovanie colných sadzieb**, Zameraná je na zvýšenie úrovne transparentnosti systémov regulácie, uľahčovanie obchodných procedúr a rozvoj kooperačných vzťahov. V porovnaní so súčasnou situáciou **sa podarilo dosiahnuť podstatne vyššiu úroveň transparentnosti systémov sanitárnych a fytosanitárnych opatrení a technickej regulácie Číny a EEÚ**. V oblasti colných procedúr sa zmluvné strany dohodli na systéme preclenia tovarov bez zbytočného zdržiavania a zabezpečením zrýchleného colného vybavenia rýchlo sa kaziacich tovarov. Po prvýkrát v praxi EEÚ bol zároveň do dohody zahrnutý principiálne **nový súbor ustanovení, cieľom ktorých je rozvoj odvetvovej spolupráce s Čínou** vo všetkých kľúčových sektoroch ekonomiky. Kládne si za cieľ vytvorenie odvetvových dialógov a rozpracovanie konkrétnych akčných plánov, zameraných na identifikáciu a implementáciu spoločných investičných projektov, prínosných nielen pre jednotlivé krajiny, ale aj pre celý región.

Irán:

Dočasná dohoda o zóne voľného obchodu medzi členskými krajinami EEÚ a Iránom nadobudla účinnosť 27.10.2019. Podpísaná bola v Kazachstane minulý rok (17.05.2018) počas Astanského ekonomického fóra. Definuje základné pravidlá obchodu medzi EEÚ a Iránom, ktoré sa v čo najväčšej miere približujú pravidlám WTO. **Dohoda je platná 3 roky a zahŕňa 864 kódov tovarovej nomenklatúry zahraničnoobchodnej činnosti** – 502 kódov zo strany EEÚ a 360 z iránskej. V dokumente sa ustanovuje možnosť začatia rokovaní k stálej dohode o voľnom obchode medzi EEÚ a Iránom. Dohoda by mala byť výhodná pre Kazachstan, nakoľko umožní znížiť alebo zamraziť na súčasnej úrovni colné sadzby na celý rad tovarov, o export ktorých má Kazachstan záujem. Colné zvýhodnenie sa bude týkať 262 kategórií agropotravinárskych tovarov a 602 priemyselných výrobkov. Kazachstan má záujem o export baranieho mäsa, bôbových kultúr, rastlinného oleja, cestovín, výrobkov z ocele, koľajníc, akumulátorov a kovových rúr.

Rozvoj hospodárskych vzťahov s USA

Novým impulzom by sa mala stať **komisia na vysokej úrovni pre ekonomickú spoluprácu medzi Kazachstanom a USA**, ktorej prvé zasadnutie sa uskutočnilo vo Washingtone 18.10. Zasadnutia komisie sa zúčastnil minister obchodu a integrácie KZ B. Sultanov a za americkú stranu bol spolupredsedom minister obchodu W. Ross. Kazachstan na stretnutí prezentoval

svoju predstavu o rozvoji spolupráce – predložil zoznam 50 kategórií tovarov v hodnote 1 mld. USD, ktoré má záujem exportovať do USA. Návrh je dosť ambiciózny, nakoľko kazašský vývoz do USA v r. 2018 dosiahol 956 mil. USD. V porovnaní s predchádzajúcim rokom (391 mil. USD) síce vzrástol viac ako dvojnásobne, išlo však hlavne o export surovej ropy za 602 mil. USD. Je to čiastočne prekvapujúce, nakoľko v predchádzajúcich rokoch Kazachstan ropu do USA nevyvážal. Obidve krajiny okrem toho na zasadnutí komisie, ktorá by sa odteraz mala stretávať každý rok, za **perspektívne oblasti rozvoja ekonomickej spolupráce označili poľnohospodárstvo, energetiku, priemyselnú výrobu, moderné technológie, cestovný ruch a využitie vesmíru.**

Vzťahy s Ruskom – zasadnutie medzivládnej komisie

V poradí už **21. zasadnutie medzivládnej komisie pre spoluprácu medzi Kazachstanom a Ruskou federáciou** sa uskutočnilo v Nur-Sultane 15.10. na úrovni podpredsedov vlády a ministrov financií. Posúdený bol široký okruh tém, ktoré zahŕňali obchodno-ekonomickú spoluprácu, tepelno-energetický komplex, mierové využitie jadrovej energie, priemysel, dopravu, poľnohospodárstvo, zdravotníctvo, ochranu životného prostredia, informačné technológie, cestovný ruch, kultúru a rozvoj medziregionálnej a prihraničnej spolupráce medzi obidvomi krajinami. **Obidve strany konštatovali tradične vysokú úroveň vzájomných vzťahov, ktoré potvrdzuje intenzita stretnutí tak na úrovni prezidentov, ako aj na ostatných úrovniach.** Rusko je hlavným obchodným partnerom Kazachstanu s podielom 19,5 % na celkovom obrate jeho zahraničného obchodu, ktorý v r. 2018 dosiahol 18,5 mld. USD a v porovnaní s predchádzajúcim rokom sa zvýšil o 13,1 %. V priebehu roku 2019 vzájomný obchod skôr stagnuje; za január-august 2019 dosiahol 12,2 mld. USD pri medziročnom náraste o 0,8 %.

Zdroj: Kapital KZ, Kazakhstan Today, Ministerstvo financií KZ, Primeminister KZ, Kazinform, Ministerstvo národného hospodárstva KZ, Výbor pre štatistiku KZ, Forbes KZ, Zakon KZ, Strategy 2050, Astana Times, Akorda, 24 Chabar, Finprom KZ, Informburo KZ, Kazpravda, Qazaq Times, Tengrinews, Kaznews, Ranking KZ, Ministerstvo energetiky KZ,

Pozn.: údaje uvedené v národnej mene tenge (KZT) boli pre lepšiu názornosť prepočítané na EUR kurzom k 11.11.2019: 428,893 KZT/1 EUR.

Spracoval: Ján Galoci, radca